

Markus Bø Hveberg

Romerrikets ekspansjon, og erobringen av Italia

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: Leif Inge Ree Petersen

Mai 2020

Markus Bø Hveberg

Romerrikets ekspansjon, og erobringen av Italia

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: Leif Inge Ree Petersen
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag/Abstract

Norsk:

I denne oppgaven har vi undersøkt Romerrikets tidlige fase, nemlig den tidlige republikkens tid. Materialet som har blitt sett på er republikkens historie fra ca. 500 f.v.t. til 275 f.v.t. Poenget med denne oppgaven var å se på hvordan Roma gikk fra å være en vanlig italiensk stat til å få hegemoni over hele den italienske halvøya. Vi så på hvordan den romerske stat ekspanderte utover i Italia og hvordan de erobret de andre Italienske og greske statene som hadde bosatt seg på halvøya. Her så vi på hvordan romerne gikk fram ved flere forskjellige kriger og hvilke faktorer som drev ekspansjonen videre. Kriger og konflikter som ble undersøkt var blant annet konflikter med byen Veii, en allianse kalt Latinerligaen og flere kriger mot samnittene. Faktorer som ble undersøkt var blant annet militærreform, politiske omveltninger innad i Roma som førte til dannelsen av aristokratiet og hvordan romerne gikk fram når det gjaldt rekrutering av nye soldater. Det var spesielt de to første faktorene som det ble lagt mye vekt på i denne oppgaven, men vi var også innom kolonier, veibygging og allianser som faktorer for ekspansjonen. I oppgaven så vi også på hva moderne historikere mente om denne tidsperioden og hvilke uenigheter det var rundt forskjellige historiske hendelser. Med dette mener vi at det var flere av disse hendelsene der uenigheten var stor om hvordan de utartet seg og i noen tilfeller om de i det hele tatt fant sted. Likevel går undersøkelsen i hovedsak ut på å se på hvilke faktorer som var viktig for Romas ekspansjon.

Måten vi gikk fram for å svare på oppgaven var først ved å velge gode kilder og deretter utøve kildekritikk. Når vi hadde gått igjennom primærkildene vi brukte, som i dette tilfellet var for det meste Livius, og så undersøkt historiografien, bestemte vi oss for å redegjøre for den nevnte tidsperioden. Dette var for å gi et bedre bildet på hva som hadde hendt i denne perioden og dermed gjøre det enklere for oss å løse oppgaven. Etter redegjørelsen så vi på forskjellige moderne historikers meninger rundt perioden og da spesielt unøyaktighetene rundt en rekke hendelser. Dette var hendelser enkelte av dem mente hadde skjedd på en annen måte, et annet sted eller ikke i det hele tatt. Etter dette kom vi til diskusjonen og drøftingen rundt de viktige faktorene som hadde blitt påpekt tidligere i oppgaven. Til slutt konkluderte vi og oppsummerte oppgaven.

Det vi fant ut under undersøkelsene våre og skrivingen av denne oppgaven var at det generelt er vanskelig å få tak i sikre kilder og harde fakta rundt flere av de historiske hendelsene. Det er mange forskjellige meninger om hvordan ekspansjonen utartet seg og hvordan krigene og konfliktene foregikk. Likevel kom vi fram til at flere av faktorene vi så på som viktige kan se ut til å ha vært det. Ut ifra det stoffet vi undersøkte tror vi også vi får lov til å si at vi hadde rett når det gjaldt de to faktorene som vi så på som de viktigste for Romerrikets ekspansjon i Italia.

English:

In this bachelor, we decided to look at the republic of Rome during its early days. The material we looked at was the history of the republic from 500 B.C. to 275 B.C. The point of writing this bachelor was to look at how the Roman state went from a regular state to an empire or at least the start of an empire by conquering and expanding throughout Italy. In other words, we looked at how Rome acquired hegemony over the Italian peninsula. We looked at how the Romans started their expansion into the rest of Italy and how they went about to do it. This includes the wars they fought against both Italian and Greek city-states and areas. The Romans had to fight many wars, we looked at some of those, and how the Romans fought them, but wars was not the only thing we looked at. We also looked at other elements, or rather factors that propelled the Roman expansion forward. Some of the wars we look at in this bachelor was against the city of Veii, a coalition of Latin states called the Latin league and maybe most important of all, Rome's war against the Samnites. On the other side, some of the factors we investigated were military reforms and military recruitment. We looked at what changes were made to the military and how Rome went about to recruit new soldiers. Furthermore, we looked at change in the political body of the Roman state. For the most part, we focused on how these changes ended up creating a new aristocracy that became very important for the further expansion of Rome. A lot of focus was put on military reform and the political changes in this bachelor but there was also some other factors that we looked at in this text like how the expansion was affected by colonies, the creation of new roads and alliances between states. We also looked at the differences of opinion between modern historians when it comes to different historical events. There is a lot of disagreement of how some things happened and this is what we looked at.

The way we solved this task was by first picking good and trustworthy primary sources but since it is sometimes hard to know what sources are good we had to be very critical about what we read and evaluate the information we found. For the most part, we used Livy. Once we were as sure as we could be that our sources were good enough we went on to investigate our historiography. The next thing we did were to define and explain the time period mentioned earlier by describing and writing down most of the important events for the early Roman republic. We did this to make it easier to see what was important for the Roman expansion. The last things we did was to look at different opinions from modern historians about the period and then discuss the most important factors for the expansion. We concluded the bachelor by going through every important aspect of the task and recounting the two factors we had thought where the most important in the introduction to the bachelor.

We discovered that there is very few good sources for this theme and therefore it is hard to find the facts. Still, we think we managed well enough and got the answers we were looking for. We found out that there is many different opinions about the time period and how the Roman state grew as it did, but we do think we were right when it comes to what was the most important forces behind the expansion.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	I
I.I Norsk.....	1
I.II English.....	2
Innholdsfortegnelse.....	II
Kapitel 1.....	4
1.1 Innledning.....	4
1.2 Problemsstilling.....	4
1.3 Undersøkelser som har blitt gjort og hva som blir sett på videre i oppgaven.....	4
1.4 Kort om kronologien vi kommer innpå i redegjørelsen.....	5
1.5 Primærkilder og kildekritikk.....	6
1.6 Historiografi.....	8
Kapitel 2.....	10
2.1 Den politiske situasjonen på ca. 500 f.v.t.....	10
2.2 Redegjørelse av perioden mellom 450 – 275 f.v.t.....	10
Kapitel 3.....	16
3.1 Debatten hos moderne historikere.....	16
3.2 Drøfting av viktige faktorer for ekspansjonen.....	17
3.2.1 Aristokratiet.....	17
3.2.2 Militærreform.....	17
3.2.3 Militærrekrutering.....	18
3.2.4 Kolonier.....	19
3.2.5 Veibygging.....	19
3.2.6 Imperialisme og allianser.....	19
Kapitel 4.....	20
4.1 Konklusjon.....	20
Litteraturliste.....	22

Romerrikets ekspansjon, og erobringen av Italia

I denne oppgaven skal det fokuseres på Romas framvekst som den mektigste staten på den italienske halvøya og hvordan de fikk herredømme over de andre områdene og byene i Italia. Hvordan gikk Roma fra å være en liten polis til et imperium? Hvilke indre og ytre faktorer var det som førte til ekspansjon av den romerske stat og erobringen av den italienske halvøya? Dette er spørsmål vi skal undersøke nærmere i denne oppgaven. Vi vil prøve å komme fram til de viktigste faktorene for denne ekspansjonen og erobringen, og måten vi skal gjøre dette på er å undersøke hvordan Roma utviklet seg i perioden av den tidlige republikk. Vi skal redegjøre for perioden mellom 450 – 275 f.v.t. samt se litt på hvordan overgangen fra kongedømme til republikk foregikk. I tillegg til redegjørelse av denne perioden skal vi drøfte viktige faktorer som militæret og de politiske forholdene innad samt utad, som var med på å drive romersk ekspansjon framover. Vi tror at de viktigste faktorene var militærreform og endringer i det politiske livet innad i republikken som førte til dannelsen av aristokratiet. Forsvar av interesser og grenser til Roma utad var også viktig men vi mener at de to faktorene nevnt over var viktigere og skal derfor bruke denne oppgaven på å undersøke disse faktorene spesielt nøye og dermed bevise vår påstand. Enkelte andre faktorer vil også bli sett på men vi anser disse som underordnede til de vi allerede har nevnt, men det skal ikke misforstås som at vi tror de er uviktige for ekspansjonen. Dette håper vi å vise til i hoveddelen av denne oppgaven.

Problemstilling

En problemstilling er essensielt i en hver oppgave, og spesielt en så stor som dette. Det er flere vinklinger man kan velg når man skal undersøke Romerriket, og som vi så vidt kom innpå tidligere ville vi at den skulle handle om den tidlige republikken og dens ekspansjon og erobring av Italia. Vi presisere da en periode mellom 450 f.v.t. til slutten av Pyrrhos krigen rundt 275 f.v.t.

Hvordan og hvorfor foregikk ekspansjonen fra Romas tidlige republikk til begynnelsen på et imperium ved erobringen av den italienske halvøya? Hva var det som førte til erobringen av stat etter stat til Romerriket hadde herredømme over hele halvøya? Hvilke indre og ytre faktorer var det som gjorde at Roma forandret seg fra en liten polis til en krigsmaskin? Hvilke politiske endringer forekom i Roma som ble en viktig drivkraft bak ekspansjonen? Hvilke konflikter finnes det mellom meninger om hva som skjedde på denne tiden mellom noen av dagens historikere? Finnes det rett og galt eller har vi så få sikre kilder at vi bare kan anta hva som virkelig skjedde i den tidlige delen av republikken?

Undersøkelser som har blitt gjort og hva som blir sett på videre i oppgaven.

For å gå litt nærmere inn på de nevnte faktorene var en viktig politisk hendelse aristokratiets fremtreden. Det var andre politiske hendelser som forandring av selve systemet, men mye kan se ut til å ha utviklet seg fra konflikten mellom plebeiere og patrisiere som til slutt gikk sammen for å danne aristokratiet. Når vi nevner militærreform viser vi til endringer i den militære strukturen som gjorde krigføring enklere, samt årsaken til at de kunne skaffe så store mengder krigere til hærene sine. Likevel skal vi ikke bare se på disse viktige faktorene, vi skal også forklare hvorfor de blir sett på som viktige av oss og andre historikere og eventuelt forklare hvorfor andre historikere ikke mener disse er like viktige. En annen viktig del av denne oppgaven vil bli å undersøke hvilke kilder vi kan stole på og deretter forklare hvorfor disse er til å stole på

mens andre er mindre troverdige. Dette er spesifikt et fokus som skal ligge rundt primærkildene som finnes og blir brukt i denne oppgaven, men vi skal også se på uenigheter mellom forskjellige sekundærkilder der historikere har forskjellige meninger om hva som er troverdig eller ikke. Her kan det være snakk om alt fra hendelser som kanskje aldri fant sted, skjedde på et annet tidspunkt, hendelser som blir skrevet ned flere ganger på forskjellige tidspunkt eller at forfatterne av primærkildene forandret på hendelser til å passe bedre til deres syn på dem. Det sistnevnte kan da få en hendelse til å se bedre eller verre ut i Romerske øyne, noe som ble gjort med blant annet enkelte militære seiere og i historien om den galliske katastrofen, som blir nevnt i redegjørelsen av den tidlige republikk i en senere del av denne oppgaven.

Med andre ord har jeg sett på hva Roma foretok seg i Italia under republikkens tidlige fase, med fokus på deres ekspansjon og erobring på halvøya. Dette var et veldig viktig punkt i den romerske historien fordi det la grunnlaget for alt Romerriket skulle komme til å bli. Ikke bare var erobringen av Italia starten på et imperium, men alle verdiene som ble skapt og valg som ble tatt la grunnmuren for alt fra politikk til krigføring. Det la også grunnlaget for at de romerske folk tålte påkjenningen av å være i konstant krig. Så denne tidlige fasen i romersk historie er alt annet en uviktig. Det var store omveltninger som foregikk i denne perioden, noe som er naturlig ettersom Roma gikk fra bystat til et Italiensk imperium. Den startet altså som en liten bystat eller polis som den også kan kalles. Den var regjert av konger helt fram til 500 f.v.t. da den siste kongen ble jaget ut av byen og republikkens tid startet. Allerede på dette tidspunktet var Roma en relativt sterk bystat i Italia, men den var på ingen måte i nærheten av den styrken den skulle skaffe seg i årene som kom. På dette tidspunktet hadde Roma fortsatt mange sterke rivaler og i årene som kom skulle Roma måtte komme til å kjempe mot de aller fleste av disse. Likevel var dette ofte på eget initiativ for å sikre handelsruter og områder, forsvare ære hvis de følte den var krenket eller at det var behov for mer dyrkbar jord og annen rikdom som kom som resultat av seier i krig. Derfor skulle Roma i årene som fulgte komme til å føre krig på flere fronter. Når aristokratiet ble dannet, ble denne krigføringen enda viktigere fordi de trengte store mengder rikdom for å skaffe seg politisk støtte innad i Roma for å kunne kjempe om viktige politiske embeter som pretor og konsul.

For å kunne svare på problemstillingen vår er det en rekke ting vi må gjøre først. Vi må se på kilder å være kritiske til det vi leser for å få tilgang på den nødvendige informasjonen for oppgaven. Deretter må vi undersøke og vise til historiografi og redegjøre for viktige hendelser som fant sted i perioden mellom ca. 450 til 275 f.v.t. Disse tingene gjøres på de neste sidene. Når dette er gjort skal vi se nærmere på debatten mellom forskjellige forfattere og historikere om hendelser enkelte mener ikke fant sted, mens andre mener disse hendelsene bare kom på et annet tidspunkt eller foregikk på en annen måte enn den de tidligere historikerne beskrev den i. Til slutt kommer vi til drøftingen av viktige faktorer for ekspansjonen og konklusjonen av oppgaven.

Kort om kronologien vi kommer innpå i redegjørelsen

En av de tidligste ytre konfliktene som Roma møtte på var rivaliseringen med den etruskiske byen Veii som startet ca. 483 f.v.t. Begge hadde et ønske om å styre handelsrutene rundt elva Tiber, noe som ofte skapte uenigheter dem imellom og som til slutt resulterte i krig. Det var ikke sånn at Roma vant med en gang men etter seiere på begge sider endte Roma til slutt på topp. Roma la under seg flere andre byer og områder etter dette, men latinerligaen var en gruppe byer og områder som Roma lenge måtte

streve med. Dette betydde ikke at de alltid var i krig mot dem, for det var tidspunkt da de inngikk allianser, men denne ligaen var noe som forhindret Romas ekspansjon for en stund. Roma hadde flere oppturer når det gjaldt ekspansjon i den tidlige delen av republikken men den hadde også mange nedture, en av disse var den galliske katastrofen som visstnok nesten ødela hele byen og stjal store mengder skatter fra byen. Indre faktorer var også viktig for den romerske ekspansjonen og en viktig årsak her var aristokratiets framtrekken og hva dette førte med seg for det politiske livet innad i den romerske stat. Dette var noe som skulle vise seg å presse fram mer ekspansjon og flere erobringstokt på grunn av hvordan det politiske livet fungerte på denne tiden. En stor del av perioden det blir fokusert på i denne oppgaven er preget av konfliktene med Samnittene. Romerne utkjempet flere store kriger mot dette folkeslaget og det var en av de siste motstanderne romerne slo ned før de fikk kontroll over hele den italienske halvøya. Noe av det siste som skjer før romerne fullførte sitt italienske imperiet var ankomsten av kong Pyrrhos i 280 f.v.t. Han var selv ute etter å erobre nye områder og hadde bestemt seg for å prøve å gjøre dette i Italia. Hans ankomst skapte vanskeligheter for romerne både i form av flere militære tap og at han forårsaket at områder som allerede var under romersk kontroll gjorde opprør. Likevel klarte romerne til slutt både å bekjempe kongen og slå ned opprørene som hadde blitt startet i flere av de nylige annekterte områdene. Når dette var gjort hadde Roma endelig herredømme over hele Italia.

Primærkilder og kildekritikk

På grunn av forholdet vi har til tidlige primærkilder på dette feltet er det vanskelig å vite helt sikkert hvordan den tidlige ekspansjonen til romerne utviklet seg. Vi har så klart en viss ide men det er likevel ikke sikkert, noe som igjen skaper variasjoner i hva forskjellige moderne historikere tror hendte. Det er først senere på rundt 300 f.v.t. at primærkilder som Livius, Polybios og Cato begynner å bli mer sikre i forhold til troverdighet fordi dette er nærmere deres egen levetid i tillegg til at historien fra denne perioden og utover var bedre dokumentert enn århundrene før 300 f.v.t. Mengden kilder tilgjengelig, som var relativt få og det faktum at ingen av våre overlevende primærkilder levde på 500-tallet, gjorde det vanskelig for de tidlige historikerne som Livius, Polybios og Cato å få alle de historiske hendelsene til å stemme.

Vi brukte i denne oppgaven i hovedsak primærkilder fra Livius og Polybios,¹ der vi har lagt størst vekt på Livius fordi han har den mest sammenhengende og komplette historien av perioden vi tar for oss i denne oppgaven.² Som nevnt er det likevel mye vi må være forsiktige med i bruken av disse kildene. Selv om disse to er blant de mest troverdige vi har er det fortsatt vanskelig å stole på mer enn det generelle bildet. Hvis vi begynner å gå inn på detaljer blir det fort mye feil, oppdiktet materialet eller misforståelser. Det er mange eksempler på dette og flere av dem er vi innom i avsnittet under, men en av de mest omstridte hendelsene er det som ble kalt for den galliske katastrofen. Kilder som Livius ville her ha oss til å tro at byen ble totalt ødelagt, at den ble ranet av alle verdier og at mye av militæret var blitt bekjempet, men etter nøye undersøkelse skulle det vise seg at denne katastrofen var veldig overdrevet. Hvorfor Livius og andre ville oppdiktet ting som dette er usikkert men man kan anta at det var for å få Romas gjenreisning og senere dominans til å virke enda mer utrolig. Dette er bare en av mange hendelser som gjør at vi som historikere må være forsiktige ved bruken av

¹ Polybios <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Plb.+toc&redirect=true> (hentet 20.04.20)

² Livius <https://www.gutenberg.org/files/19725/19725-h/19725-h.htm> (hentet 20.04.20)

primærkilder fra den tidlige republikken. Et annet eksempel som sår tvil rundt troverdigheten til primærkildene våre er den første samnittiske krig som historikere er veldig uenige seg imellom faktisk fant sted. Dette er noe vi kommer tilbake i seksjonen der vi ser på motsigende meninger blant moderne forfattere om hva som faktisk skjedde under den tidlige republikkens tid.

Noen eksempler på hvordan Livius og Polybios modifiserte og forandret på den tidlige republikkens historie som nevnt over er en seier over folkeslagene kalt *aequi* og *volsci* som Livius beskriver i en av hans tekster. Det var visstnok en stor seier men, han sier selv at kildene hans har få detaljer om hvordan romerne vant og hva som hendte der. Han stusset også over hvorfor det ikke var en seiersfest etter denne såkalte store seieren og prøver etterpå å bortforklare dette på en måte som forfatteren av kapittel 6 i *Cambridge Ancient History*, Tim J. Cornell mener var veldig lite overbevisende.³ En annen side av dette er når de tidlige historikerne fant måter å unngå eller minimere eksponeringen av romerske militære tap. En slik hendelse var et romersk tap mot *volscierne* og selv om et nederlag som dette var relativt godt dokumentert for Livius ifølge Cornell, likte Livius ikke å nevne disse i for stor detalj. Grunnene til dette kunne vært mange men det antas at han så på disse nederlagene som ydmykende for Romerriket og dets historie. Han prøvde å undergrave eller gjemme disse tapene ved å fokusere på heroiske handlinger fra enkeltpersoner i den romerske hæren ved å si at selv om romerne tapte viste denne personen eller legionen utrolig stort mot i møte mot umulige odds. Dette er bare to eksempler på hvordan annalistene forandret historien eller unngikk den til fordel for å få romerne til å se bedre ut i det historiske bildet eller av andre grunner, som mangel på gode kilder.⁴

De hadde også ofte tendenser til å sammenligne forholdene under den tidlige republikken med forholdene under deres egen tid. Dette kunne ofte skape problemer i den form at de for eksempel så på enkle plyndringer av landsbyer som kriger, noe de så klart ikke var. Et eksempel på plyndringer som ble omtalt som kriger var flere tidlige konflikter mot andre stammer og områder rundt Roma der mange av disse sammenstøtene ble beskrevet som kriger når de egentlig bare var plyndringstokt fra hver part mot hverandre etter tur. Disse feiltakelsene stammet fra forskjellen på historieskriving på 500 og 400 – tallet i forhold til historieskriving på 300 – tallet og nedover. Det vi mener med dette er at i stedet for bare noen få soldater som drar ut for å plyndre andre stammer og områder trodde historikere som Livius at dette var fulle kriger med hele den romerske hær. Noe som når man tenker over det må ha vært rart siden disse hendelsene skjedde så å si hvert eneste år, og romerne hadde ikke ressurser nok til å drive krig på denne måten så tidlig i republikkens historie. Det er lett å forstå hvorfor historikerne trodde dette, fordi de brukte erfaringer fra hvor stort og mektig Romerriket var på deres tid og hvor lett det var for dem å skaffe ressurser, men dette var som sagt ikke tilfellet i den tidlige republikkens tid. Noen av folkeslagene eller byene som Roma var i konflikt med så ofte på 500-tallet var blant annet *Veii*, *aequi*, *sabinerne* og andre latinske byer.⁵

Et annet tilfelle som er spesielt fordi det var en hendelse med et stort militært tap der det gikk relativt dårlig for hele den romerske stat eller det var i hvert fall det som ble påstått av Livius og andre historikere. Hvor dårlig det egentlig gikk med Roma under denne hendelsen har vært under stor debatt blant moderne historikere, noe vi kommer

³ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 243 – 308.

⁴ *Ibid* 289-291

⁵ Erdkamp, «Army and Society», 278 - 280

innom senere. Denne hendelsen er blitt kalt den galliske katastrofen. Dette var visstnok en gruppe keltiske krigere fra Po-sletten som krysset Apenninene inn i den nordlige delen av området kalt Etruria. De dro videre på vei mot Roma, men ble møtt av en romersk hær ved elva Allia. Man skulle kanskje tro at en romersk hær ville slå en gruppe keltiske krigere, de burde jo være bedre organisert, men slik gikk det altså ikke. Den romerske hæren ble knust og de overlevende flyktet til byen Veii. Dermed var Roma ubeskyttet og ifølge Livius ble byen plyndret og nesten helt ødelagt. Det er altså her vi har kommet til en veldig merkelig overdrivelse eller feilinformasjon av den historiske hendelsen, fordi det viser seg fra mer moderne historisk forskning og deduksjon at denne såkalte katastrofen ikke var så stor som det ble gitt uttrykk for av Livius. Grunnen til at vi kan vite dette er noe vi undersøker senere i denne oppgaven, men akkurat nå fokuserer vi på et element som kan være grunnen til denne overdrivelsen av hvor store ødeleggelse det var i Roma. Etter så lite som et år var visstnok Roma, både by og militæret på fote igjen og på vei til å bli sterkere enn noen sinne. Det kunne jo så klart hende at de tidlige historikerne bare trodde at Roma hadde fått til en mirakuløs gjenoppbygning, men det kan også hende at ved å overdrive hvor langt nede Roma var for så å stige opp på bare et år, ville dette sette Romerriket i et godt lys og vise styrke til senere generasjoner som fikk høre disse historiene. Slike forandringer for å sette Romerrikets historie i et godt og ærerikt lys er noe som går igjen i flere av annalistenes historieskriving.⁶

Selv om det er mye usikkerhet rundt primærkildene våre i dette temaet mener fortsatt de aller fleste historikere at når man fjerner alle unødvendige detaljer og ser bort ifra ting med sterke annalistiske tendenser får man et generelt bilde av perioden som man ofte kan stole på. Dette betyr ikke at man skal stole blindt på generelle opplysninger, men siden de aller fleste av oldtidens historikere mest sannsynlig ikke hadde som hensikt å fullstendig forfalske historiske hendelser er mange av opplysningene de kommer med, i kjernen, troverdige.

Historiografi

Romerriket har en lang og utstrakt historie. De aller fleste av kildene våre fra den tiden er tatt fra historikere som Livius, Polybios, og Cato, samt enkelte andre, men noe de alle har til felles var at de skrev ned historien om hendelser som hadde skjedd relativt lenge før de ble født selv. Mye som dagens historikere hadde de for det meste bare gamle tekster, skrifter og historier å gå på. I enkelte tilfeller hadde de så klart også øyenvitner til nyere hendelser eller barn og barnebarn av øyenvitner som gjenfortalte historiene de hadde blitt fortalt, men som vi skjønner er ikke alle disse like troverdige. Moderne historikere som R.M. Ogilvie og A. Drummond diskuterer mye rundt troverdigheten til kilder fra den tidlige republikkens tid og om hva som er tilgjengelig både for oss i dag og for datidens historikere. De nevner også at til og med Livius måtte medgi at det var en mangel på autentiske kilder som han kunne støtte seg på. Dette blir også da ett av hovedpoengene til Drummond og Ogilvie når det gjelder hvorfor man må være så kritisk til hva kilder som Livius forteller om. De refererer også til det smale utvalget Livius må ha hatt å velge mellom i form av noe skriftlig dokumentasjon og muntlige kilder.⁷ Senere kommer de også tilbake til at kildene tilgjengelig for antikkens historikere, deres mangel på en kritisk framgang når det kom til deres kilder og det faktum at de hadde en tendens og en frihet til å forandre litt på historien de selv skrev ned, gjorde at vi i nåtiden må være svært kritiske til mange av disse kildene og deres troverdighet må undersøkes

⁶ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 302 – 308 og Cornell, «The recovery of Rome», 309-323

⁷ Ogilvie og Drummond, «The sources of early Roman history», 16 – 17.

grundig. Måten de skrev historie på må vi også bite oss merke i fordi antikkens historikere ofte skrev på en måte som skulle virke mer spennende eller heroisk, men det gjorde også at det ofte var mindre troverdig og skapte feil eller unøyaktigheter i historien.⁸

En annen historiker ved navn Stephen P. Oakley diskuterer også problemet med troverdighet blant kildene fra den nevnte perioden. Han kaller det til og med det største problemet når det gjelder forskningen av tidlig romersk tid. Likevel mener han at grunnen til at disse kildene er så upålitelige er relativt lett å forklare. Dette gjør han ved å undersøke hvordan kildene ble skapt. Han nevner det at Livius baserer mye av sin historie, altså Livius' hoved kilde, på det som blir sett på som den første romerske historiker, nemlig Fabius Pictor. Han levde over 300 år etter republikkens grunnleggelse og skrev ned historiske hendelser på ca. 200 f.v.t. Måten han og hans etterfølgere skrev historie var å bruke det lille de hadde for så å rekonstruere resten slik at det lignet på hvordan de selv skrev historie. Dette må ha skapt store mangler, unøyaktigheter og feil og det var altså dette Livius baserte mye av det han skrev på. Derfor sier Oakley at mange historikere mener at Livius' politiske og militære narrativ av perioden er upålitelig på grunn av rekonstruksjon og mulig oppfinnelse av historiske hendelser av Livius eller hans kilder. Likevel sier Oakley at mange historikere også tror at når de undersøker nærmere nok å klarer å fjerne all rekonstruksjon og feil sitter vi igjen med hendelser som faktisk skjedde og som derfor er troverdige for videre forskning. Oakley konkluderer med at jo lenger unna en hendelse er fra år 509 f.v.t. jo mer troverdig er nok kilden og at kilder fra 300 og nedover blir mye bedre enn de har vært tidligere, men han presiserer at mye av dette emne fortsatt er veldig usikkert når det gjelder harde fakta.⁹

Likevel har historikere klart å komme fram til det året de tror det er mest sannsynlig at republikken ble etablert. Dette var da 509 f.v.t. som var omtrent da den siste kongen ble jaget ut av Roma. Det var mye usikkerhet blant historikere når det gjaldt Romas styrke før republikkens tid, men mange av dem kom fram til at Roma allerede under kongene var en relativt sterk stat i Italia, i hvert fall i blant sine nærmeste naboer. Likevel er det enkelte som mener at Roma var et uviktig sted, med begrensede grenseser og at det antatte hegemoniet over Latium var fiksjon. En forsker som mener akkurat dette er Andreas Alföldi.¹⁰ I følge forfatteren Cornell mente Alföldi at ikke bare var Roma ikke en sterk kraft i dette området på kongenes tid, de var også allerede erobret av etruskerne. Likevel presiserer Cornell at det er mye som støtter opp under det tradisjonelle bilde av at Roma var en relativt mektig stat allerede under kongene. Et av hovedargumentene hans for dette synspunktet er at det hadde vært veldig vanskelig for flere av de tidlige historikere å koordinere en stor løgn om hvordan det var under kongenes tid. Han mener at hvis de hadde gjort noe sånt burde det ha dukket opp store hull i historiene i tillegg til mange uoverensstemmelser blant de forskjellige historiene fra denne perioden, noe det ikke er mye av. Alföldi mente også at mannen bak det han kalte for et falskt bilde av tidlig romersk historie var Fabius Pictor som vi har nevnt tidligere. I følge Alföldi skapte han dette bilde for å sette Romas tidlige historie i et mer imponerende lys. Cornell på den andre siden sier at den største motsigelsen mot dette er det at det ikke finnes noen god grunn til at Fabius skulle finne på noe slikt. Han var visstnok ikke i en posisjon til å gjøre det heller for greske historikere utenfor Roma som Timaeus hadde allerede skrevet om kongenes tid i Roma. Cornell sier også at det er vanskelig å tro at en smart

⁸ Ogilvie og Drummond, «The sources of early Roman history», 28-29

⁹ Oakley, «The early Republic», 15 – 17

¹⁰ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 248-250

og egenrådig historiker som Cato ville ha akseptert Fabius' historie om de ikke stemte med sine egne kilder. Som vi kan se var det en del uenighet rundt Romas styrke før republikkens tid, men de aller fleste, med unntak av enkelte som nevnt ovenfor, ser ut til å godta at Roma var en sterk stat selv under kongene. Noen av grunnene til dette var på grunn av bånd mellom kongelige familier samt avtaler hver enkelt konge hadde hatt med statene rundt Roma. Det er derfor greit å forstå at når kongedømmet brøt sammen og republikken ble opprettet gikk den romerske stat en usikker framtid i møte.¹¹

Den politiske situasjonen på ca. 500 f.v.t.

Den politiske situasjonen på den italienske halvøya forandret seg mange ganger gjennom århundrene og som vi vet endte det opp med romersk hegemoni rundt 275-260 f.v.t. På 500 f.v.t. hadde Roma veldig nylig gått gjennom et skifte fra kongedømme til republikk noe som skapte endringer i den politiske situasjonen i Italia. Fram til slutten av kongenes tid hadde Roma og de andre latinske statene hatt allianser mellom seg som var opprettholdt av Kongenes relasjoner seg imellom, men når Roma kastet ut den siste kongen og skapte seg om til en republikk ble forholdet mellom dem og de andre latinske statene rundt veldig spent. Som vi skal nevne under var det konflikter om handelsruter og annet mellom de forskjellige byene men dette ble holdt i sjakk av kongene. Når dette forsvant skapte det store problemer for Roma en liten stund, noe som kan være med på å forklare den tidligere nevnte perioden rett etter slutten på kongenes tid der Romas makt over statene rundt seg minket en del. En annen grunn til at Romas politiske makt over statene rundt minket var på grunn av at de andre latinske statene brøt seg løs fra alliansene som var blitt etablert under kongenes tid og skapte Latinerligaen, som var en føderasjon av latinske stater. På grunn av dette ble det relativt raskt opprettet en motmakt som kunne stå imot Roma og deres ønsker. De latinske statene organiserte seg altså sammen mot Roma noe som hindret dem i å utøve noen form for overordnet kontroll over disse byene og områdene i Latium.¹² Dette skapte også store konflikter mellom Latium og Roma som til slutt kulminerte i krig mellom de to sidene. Visstnok valgte disse samlede latinske statene en diktator til å lede dem i slag mot Roma.¹³ Roma viste seg likevel for sterke og etter tapet ved innsjøen Regillus ende fiendtlighetene med en allianse mellom de to partene og en traktat om gjensidig militær hjelp om en av de to ble angrepet av andre stater eller byer utenifra.¹⁴

Redegjørelse av perioden mellom 450 – 275 f.v.t.

Republikken Roma møtte flere store forandringer og utfordringer fra 450 til Pyrrhos-krigen i 275 f.v.t. Dette gjaldt blant annet krigføring mot de andre italienske statene for herredømme over områder og ressurser, det var indre konflikt mellom folket i Roma og det var hendelser som den galliske katastrofe. Innimellom alt dette forandret republikkens politiske system seg både på grunn av press innenifra og utenifra. Roma var tidlig ute på offensiven, spesielt mot en av sine bitreste rivaler, nemlig Veii som var en av flere etruskiske byer på den nordlige delen av den italienske halvøya. Konflikten mellom disse to bystatene oppsto fordi begge prøvde å kontrollere handelsrutene rundt elva Tiber. De tidlige konfliktene som oppsto mellom Roma og andre byer og folkeslag

¹¹Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 243 -264

¹² Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 264 – 274 og Ravnå, Gresk og Romersk politisk historie (Oslo: Cappelen, 2006), 100 – 101 og Glay, Voisin, Bohec, Nevill, Cherry, Kyle og Manolaraki. A history of Rome (Oxford: Blackwell, 1996), 43.

¹³ Glay, Voisin, Bohec, Nevill, Cherry, Kyle og Manolaraki. A history of Rome (Oxford: Blackwell, 1996), 43.

¹⁴ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 272 - 275

var som regel bare plyndringstokt, mens denne konflikten mellom Roma og Veii var en av de tidligste konfliktenes som endte i krig i full skala mellom Roma og en annen by.¹⁵

Den første krigen mellom dem er antatt å ha hendt mellom 483-474 og etter alt tatt i betraktning virket det som Veii kom best ut av det. Likevel stoppet ikke dette romernes ekspansjon i senere år. Den andre krigen mellom disse to ble utkjempet i 437 over kontrollen over Fideane som var en liten by mellom Roma og Tiber og som derfor var et viktig område for kontroll over blant annet handel via Tiber. Denne konflikten mellom Roma og *Veii* endte til slutt med at interesseområdet, Fidenae, ble ødelagt. Konflikten mellom disse to statene endte med at Roma gikk til krig direkte mot Veii.¹⁶ De angrep byen og selv om detaljene om hvordan er usikre, som for eksempel at det var en 10 års lang krig, kan vi være ganske sikre på at det endte med Romersk herredømme over byen Veii og dets områder i 396 f.v.t.¹⁷ Sammen med erobringen av områder som Bola, Ferentinum, Carventum og Ardena var dette altså starten på Romas ekspansjon i Italia. Disse områdene befant seg i området kalt Latium relativt nære byen Roma, med fjellet Monti Lepini på den andre siden.¹⁸ Når vi nevner disse erobringene spesielt mener vi ikke at disse var de første eller eneste erobringene Roma hadde gjort opp til dette tidspunktet men det var et tegn på hva som skulle komme i fremtiden. Det viste til forandringen som etter hvert skjedde i det politiske livet innad og som følge av dette ville fremme ekspansjonen utad. Alt dette ble gjort i tidsrommet mellom 415 – 395. Så hvorfor og hvordan oppsto denne aggressive ekspansjonen som romerne så ut til å ha begitt seg ut på?

En viktig årsak ifølge Cornell i «The Cambridge Ancient History» var visstnok en militærreform som han selv sier at vi har få detaljer om annet enn det faktum at de var en forandring fra vanlige greske hoplittfalankser som var en metode for å organisere soldatene under krig.¹⁹ Romerne modifiserte denne metoden for å passe bedre til deres terreng og områder. Der Cornell mener vi ikke har noe særlig informasjon om denne reformen mener Paul Erdkamp, forfatteren av kapittel 13 i «A Companion to the Roman Republic» at det finnes informasjon som kan belyse dette emne. Han refererer nemlig til et system som skal ha blitt skapt av Servius Tullius ifølge kildene hans, noe Cornell for så vidt også nevner, men Erdkamp går også inn på hvordan dette systemet fungerte, noe vi skal se på senere i en egen seksjon for det romerske militæret i denne perioden.²⁰ Det viste seg i hvert fall at bruken av disse legionene var mer fleksible i krig enn rene hoplittfalankser. Dette kan ha vært begynnelsen på krigføring slik vi er vant med ifølge romersk krigshistorie i senere tid. Et viktig bidrag her var også betaling til de militære troppene via en skatt som det romerske folk måtte betale. Dette kunne være at noen tok seg av jorden deres eller bare en vanlig betaling av penger eller mat. Disse tiltakene gjorde det lettere for romerne å dra ut i krig i stedet for å passe på hjem og jord, noe som var meget viktig for mange Romere og folkeslag Roma skulle komme til å legge under seg siden veldig mange var bønder. Det skulle til slutt bli en betalt jobb og ikke bare et ansvar de rike bøndene tok på seg for å forsvare Romas ære og noe som også kunne gi dem personlig ære og rikdom, men dette hendte mye senere ved Marius sin innsats på 100 f.v.t. Dette var altså en viktig grunn til hvordan ekspansjonen kunne

¹⁵ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 294-295

¹⁶ Ibid 294 - 299

¹⁷ Ibid 246

¹⁸ Cornell, «Rome and Latium to 390 B.C.», 283

¹⁹ Ibid 301-302

²⁰ Erdkamp, «Army and Society», 280-282

foregå, rettere sagt, hvordan de kunne få tak i soldater nok til å drive med konstant krig. Problemet her er at vi fortsatt har veldig lite sikker kunnskap om denne perioden og hvilke forandringer som foregikk, men det kan virke som om gamle tradisjoner var på vei ut mens nye radikale forandringer var på vei inn.²¹

Så langt kan det se ut til at det bare var oppturer for Romerne, men allerede i 390 f.v.t. ble de møtt med noe som historikerne deres kalte for den galliske katastrofe, som ble påført dem av en gruppe keltiske krigere, som kom ned fra nordlige deler av Italia. Ut ifra det kilder som Livius sier ble visstnok byen invadert, plyndret og til del ødelagt, men her møter vi igjen store problemer med troverdigheten til kildene. Ikke bare når det gjelder hva som skjedde men også hvorfor en gallisk stamme skulle angripe Roma, eller i det hele tatt klare å nedkjempe Roma. Det ligger også flere spørsmål her om hvordan Roma kom seg på beina igjen så fort rett etter denne påståtte katastrofen? Som Cornell kommer fram til var nok historien om denne katastrofen veldig overdrevet. De gamle kildene ville ha oss til å tro at med en by i ruiner, militæret svekket og med allierte eller underlagte områder i opprør, klarte Romerne likevel å gjenopprette både byen sin og kontrollen de hadde hatt før den galliske katastrofen på bare 1 år. Det er derfor mye større sannsynlighet for at den galliske katastrofen var mye mindre enn kildene ville ha det til.²²

I tillegg til den ytre ekspansjonen av Romas grenser og interessessfære skjedde det også store forandringer innvendig i staten når det gjaldt det politiske systemet, som hvordan republikken skulle styres, aristokratiets og senatets økende viktighet og forholdet mellom plebeierne og patrisierne. Disse sto for to veldig forskjellige deler av samfunnet. Den ene var som oftest de rikeste og privilegerte, nemlig patrisierne. Dette innebar privilegier som enerett på de politiske embetene i Roma. På den andre siden var plebeierne de fattige og enkelte rikere som ikke var privilegerte. Altså de som ikke kom fra riktig slekt og derfor ikke kunne stille til valg for politiske embeter. Over lang tid og mange politiske kamper, og i enkelte tilfeller der plebeierne truet med å flytte ut av Roma, noe de også ser ut til å ha gjort, kjempet altså disse om politiske embeter. Det kan også se ut til at plebeierne flyttet ut av bygrensene flere ganger når kravene deres ikke ble møtt av patrisierne, men dette er mer usikkert for det kan hende det bare er den samme hendelsen som har blitt gjentatt flere ganger ved en feiltakelse når historikerne skrev det ned. Disse feilene ble gjort på grunn av forskjellen mellom hvordan hendelser i den tidlige republikken ble skrevet ned i motsetning til hva historikere som Livius og Polybios var vant til fra sin egen tid, noe vi har diskutert tidligere. I begynnelsen var kampen for plebeierne for det meste om retten til å holde politiske embeter som pretor og det høyeste av alle, konsul, men etter mye konflikt fikk de til slutt krav på at minst et av de to konsul embetene skulle inneha en representant fra plebeier organisasjonen. Det største problemet med denne endringen var at de rike blant plebeierne tok stor fordel av dette. De gikk fra å være forkjempere for det fattige folket til å ligne mer på en gruppe som patrisierne. Selv om patrisierne til slutt mistet sine eksklusive fordeler og innflytelser ende det opp med at de rikeste og mest innflytelsesrike av begge partene gikk opp i en ny embetsadel. Denne nye adelen ble kalt *nobilitas* på latinsk eller som vi ville kalt det i dag, et aristokrati. Likevel kom det en viktig ting ut av dette, i hvert fall når man ser på det i forhold til romersk krigføring og ekspansjon. Medlemmene av denne nye organisasjonen ble presset til å kjempe om makt og ære, noe som igjen da presset dem til å dra ut å erobre nye områder i Romas navn. Måten disse embetene ga makt og

²¹ Cornell, «The recovery of Rome», 334-347

²² Cornell, «Rome and Latinium to 390 B.C.», 302-308

ære var det faktum at det var bare de høyeste embetene som kunne lede hæren i krigstider. Når de gjorde dette fikk de også som oftest førstevalg på verdisaker i områder som ble erobret. Dette ga da også ære ved at de hadde seiret og påvist Romas styrke, noe som veldig ofte ble feiret og hyllet hjemme i Roma. Dette er en viktig grunn til hvordan ekspansjonen ble presset framover innenfra, og vi skal se nærmere på hvordan aristokratiets framreden påvirket dette i en egen seksjon nedenfor. Det nye aristokratiets fremreden skulle vise seg å være en viktig faktor for den romerske imperialismen som i løpet av 50 pluss år fra rund 350 skulle føre til romersk herredømme over hele den italienske halvøya.²³

Som Cornell viser til ble disse imperialistiske tendensene i det nye aristokratiet etter fusjonen av patrisiere og plebeiere dominert av Romas krig mot samnittene som begynte i 343. Samnittene var en relativt sterk føderasjon av stammer som okkuperte et stort område rundt de sentrale sørlige delene av Appenninene i nærheten av dagens byer Boiano og Benevento. Det var visstnok fire stammer som dannet det som ble kalt for Samnittligaen (The Samnite league). Disse het hirpinierne som opphold seg i de sørlige delene av området, caudinierne i vest, carricinierne, som var den miste stammen av de fire i nord-øst og pentrinierne, som var den største av dem som opphold seg sentralt og i øst. Selv om dette var fire forskjellige stammer ble de referert til av de få kildene vi har om disse hendelsene, som da ofte er Livius, bare som samnittene. Hendelsesforløpet av den første samnittkrigen er bare blitt beskrevet av Livius, som normalt er blitt sett på som en relativt troverdig kilde selv om man må være veldig kritisk til detaljer, spesielt detaljer som er veldig positive mot romerne siden disse ofte var påvirket av annalistiske tekster som overdrev eller forandret på fakta rund Romerriket. Roma ble altså blandet inn i denne krigen ved at samnittene angrep Sidicini, som annet enn at de var et såkalt oskisk-talende folk ikke er mye informasjon om. Her gikk folket som befant seg i området Campania inn for å støtte Sidicini og da samnittene angrep dem også ba de romerne om hjelp. Selv med en tidligere allianse med samnittene bestemte Roma seg for å gå inn å hjelpe Campania og Livius sier dette er fordi de ga seg selv og byen sin fullt og helt til romersk kontroll om de hjalp dem, men det er mer sannsynlig at romerne ikke kunne la en slik mulighet til å erobre nye områder gå fra seg.²⁴ Spesielt ikke siden Campania var et veldig frodig og bra område og de ville ikke gi samnittene dette. Det endte med at Romerne bekjempet samnittene men bare to år senere ble hele situasjonen snudd på hode fordi Romerne igjen inngikk en allianse med samnittene som dermed sendte Campania og Sidicini inn i en allianse med gruppen kalt Latinerne og volscierne som allerede var i opprør mot romersk herredømme. Den Romersk-latinske krigen startet i 341. Livius mente at grunnen til opprøret var at de ble behandlet som undersåtter og ikke innbyggere av Romerriket.²⁵ Dette viser også til hvordan nylige erobrede områder ble organisert i den tidlige fasen av romersk ekspansjon, selv om vi også vet at romerne brukte andre former for politisk organisering av erobrede områder, nemlig et *municipium* som vi ser på nedenfor. Opprøret varte i ca. 4 år og endte med at romerne knuste det og straffet fiendene sine på forskjellige måter, som å ta fra dem landområder som deretter ble gitt til romerske innbyggere. Noen av statene som tapte denne krigen ble innlemmet i den romerske stat og innbyggerne deres ble romerske borgere. Dette var blant annet Lavinium, Arica, Nomentum og Pedom. De ble til romerske *municipia*. De gjorde lignende ting til andre byer, men det var også tilfeller der de straffet hardere som i Velitrae, hvor

²³Cornell, «The recovery of Rome», 334-356

²⁴ Livius Bok 7 avsnitt 31, <https://www.gutenberg.org/files/19725/19725-h/19725-h.htm> (hentet 20.04.20)

²⁵ Livius bok 8 avsnitt 4 og 11, <https://www.gutenberg.org/files/19725/19725-h/19725-h.htm> (hentet 20.04.20)

adelen ble bortvist og eiendommen deres gitt til romerske borgere. Romerske borgere var altså folk i Roma eller dets *municipia* som var blitt tildelt alle romerske fordeler og rettigheter, men også lover. De hadde rett på støtte fra staten i den form det fantes, som tildeling av jord eller andre erobrede verdisaker. De hadde også rett til å stemme når de var ved rett alder, selv om det ikke betydde at alle som stemte var like mye verdt.²⁶

For å forklare hva et romersk *municipium* må vi først innom det som kom før i mange tilfeller, nemlig et *Peregrine*. Ordet i seg selv betyr fremmed eller en fremmed person, så en *Peregrine* by eller området var altså befolket av fremmede. Siden dette blir sett på fra romersk side var disse fremmede altså ikke romerske. Dette var områder som hadde eksistert før de ble lagt under romersk kontroll og som forble som de hadde vært etter at romerne kom inn og tok over området. Disse *peregrini* eller fremmede folkene beholdt sine egne allerede etablerte lover og regler selv etter at de ble underlagt Roma, men måtte betale en tributt til den romerske stat. Et *municipium* er en by eller et område skapt fra et allerede eksisterende samfunn med *peregrini*. Denne byen som da ikke hadde romersk borgerrettighet før fikk da det når Roma skaper det om til et *municipium*. Mesteparten av styresystemet som allerede var til stedet i dette området består selv etter opprettelsen av en slik type by under den romerske stat. I tillegg fikk borgerne av dette området eller byen status som romerske eller i noen tilfeller latinske borgere. Et *municipium* var altså et annektert område eller by som senere fikk romersk borgerrett, akkurat som i selve byen Roma.²⁷

Den andre samnittiske krigen startet da Roma visstnok provoserte samnittene ved å kolonisere Fregellae, et området som i dag går under navnet Ceprano. Romerne mente nemlig at dette var deres territorium, noe samnittene var uenige i. I løpet av de neste to årene ble forholdet mellom dem dårligere og det endte med krig i slutten av 327 eller tidlig 326. Vi vet ikke så altfor mye om de første årene av krigen annet enn at romerne var svært offensive fram til 320. Det vil si at det var romerne som invaderte samnittisk territorium mens samnittene ikke angrep Roma eller deres allierte. Romerne hadde flere seiere i tidlige slag, blant annet i 325 og 322, men i 321 gikk de på en stor smell. De gikk på et veldig ydmykende tap, og noe av det eneste vi vet om det var at romerske styrker hadde beveget seg inn i en dal hvor de så hadde blitt omringet og måtte overgi seg. Her kommer det så flere historier om at romerne rett etterpå gikk ut og vant store slag mot samnittene i tillegg til at de brøt en avtale de hadde måtte inngått en fredsavtale etter å ha overgitt seg, men det meste av dette blir sett på som oppdiktet av moderne historikere. Det kan dermed se ut til at all fiendtlighet hadde opphørt mellom de to statene innen 318. Likevel allerede i 315 gikk romerne igjen på offensiven og erobret, eller gjenerobret Luceria og så i 313 tok de tilbake Fregellae som de hadde mistet til samnittene tidligere i krigen. Etter disse hendelsene var det klart hvem som hadde vunnet mest på denne krigen. Samnittenes endelige nederlag og integrasjon inn i Romerriket ble markert av etableringen av kolonier i Paestum, Beneventum og Aesenia i henholdsvis 273, 268 og 263.²⁸

Perioden som fulgte var også full av krig selv etter konklusjonen av den samnittiske krigen. Her er det blant annet snakk om de etruskiske krigene fra 311-308 og en krig mot aquinerne i 304 f.v.t. Dette betydde også at romernes dedikasjon til militæret sitt ikke ble noe mindre. Nye kriger gjorde at Roma brukte mer ressurser og penger på

²⁶ Cornell, «The conquest of Italy», 352 - 368

²⁷ Glay, Voisin, Bohec, Nevill, Cherry, Kyle og Manolaraki. A history of Rome (Oxford: Blackwell, 1996), 312

²⁸ Cornell, «The conquest of Italy», 368 - 391

denne delen av samfunnet deres. Dette er også en viktig årsak til hvorfor ekspansjonen fortsatte. Alle ressursene som ble gitt til militæret gjorde det vanskelig å stoppe det militære maskineriet som Romerriket var i ferd med å bli på dette punktet. De kjempet nå mot Etruria og Umbria som var områder i Italia og mot stammer i fjell regionen i sentrale deler av Italia.²⁹ Dette var viktige faktorer som førte til erobringen av sentral-Italia, men en annen viktig faktor var byggingen av veien Via Valeria i 307.³⁰ De greske byene i sør-Italia prøvde også å stå imot den romerske ekspansjonen men de aller fleste endte med å tape mot romerne og ble underlagt romersk herredømme. En av disse greske bystatene ble kalt Tarentum. De hadde på slutten av 300-tallet inngått en avtale med Roma der romerne ikke fikk seile i nærheten av Tarentums grenser. Likevel endte det opp med at romerske skip dukket opp i havnen i Tarentum. På grunn av tidligere begivenheter rundt romernes ekspansjon og erobring, som overtakelsen av Latium og hjelpen Roma hadde gitt til en av Tarentums bitreste rivaler, nemlig Thurii, gjorde dette tarentinerne veldig mistenksomme til Romas hensikter i deres havn. Lignende allianser hadde Roma inngått med andre stater, men de bevarte dem bare så lenge det var gunstig for Roma. De brukte også disse alliansene som påskudd for videre ekspansjon om andre byer angrep en av Romas allierte. Uansett førte denne trusselen til at folket i byen gikk til angrep på de romerske skipene noe Roma så klart ikke likte. I tillegg gikk Tarentums hær til angrep på Thurii og kastet ut den ledende eliten i byen som holdt med romerne. Slik gikk situasjonen fra vondt til verre og når tarentinerne nektet å godtgjøre romerne for skadene etterpå endte det opp med at Roma sendte ut en hær for å ta seg av problemet. Under disse forholdene stolte ikke Tarentum på at de kunne hamle opp med Roma alene så de ba om hjelp fra de greske bystatene i Hellas. Selv etter at Tarentum fikk bistand fra de greske bystatene, og Kong Pyrrhos klarte Roma å overvinne motstanden og legte Tarentum under romersk styre.³¹

Selv om det var andre som gjorde motstand mot romerne var nok samnittene de mest sentrale. Likevel gjorde også andre områder, stater og folkeslag som Aequi, etruskiske stammer, Volsianere, Lucanianere og Bruttianere motstand en stund ut på den tidlige delen av 200-tallet. Det er ikke mange detaljer om disse kampene annet enn det vi får vite om fra et dokument kalt *fasti* som inneholdt militære seiere og tap, i tillegg til at den sa hvem som ledet de romerske styrkene i hvert enkelt slag.³² I 299 var store deler av den Italienske halvøya underlagt romersk styre, men som sagt rett over var samnittene i form av den tredje samnittiske krigen fortsatt vanskelig å hanske med. Dette var en krig som varte fra 298-290. Romerne vant her også men dette var ikke slutten på krigføringen og flere opprør ble skrevet ned i årene som fulgte. Flere av disse ble også da skrevet ned i *fasti*.³³

Kong Pyrrhos ankomst i 280 skapte problemer for Romerne i sør og på samme tid gikk samnittene til opprør. Det gjorde Lucania og nabofolket Bruttianerne også noe som tok romerne omtrent 10 år å slå ned. Vi har få detaljer om denne 10 år lange krigen men det kan virke som det var en alvorlig konflikt og romerne slet med å nedkjempe motstanden. I *fasti* ble det skrevet ned så mye som 10 store seiere. Her måtte da romerne altså kjempe kamper på flere fronter men etter at de slo Pyrrhos i 275 og erobret den ledende

²⁹ Cornell, «The conquest of Italy», 380-381

³⁰ Ibid, 375

³¹ Franke, «Pyrrhus», 456 - 458

³² Ogilvie og Drummond, «The sources of early Roman history», 17-18

³³ Cornell, «The conquest of Italy», 363-364

greske byen Tarentum i 272 begynte ting å roe seg igjen. Innen 264 hadde romerne endelig varig kontroll og herredømme over hele den italienske halvøya.³⁴

Debatten hos moderne historikere

Denne delen av oppgaven skal fokusere på en del av problemstillingen som ble formulert tidligere. Her skal vi se på uenigheter og debatter mellom flere forfattere og historikere i nyere tid. De er uenige seg imellom når det gjelder mye av informasjonen vi får fra Livius, Polybios og Cato. I mange tilfeller gjelder dette detaljer og ikke om en hendelse fant sted, men enkelte ganger er de også uenige om en hendelse som en krig faktisk fant sted. Et godt eksempel på dette er den første samnittiske krig, noe jeg skal se nærmere på nedenfor.

Når det gjelder den første samnittiske krig som T.J. Cornell undersøker er det nemlig flere historikere som tror den var blitt funnet på av annalistene. Han mener at grunnen til at mange tror nettopp dette er hvor fort Roma og Samnittene går fra å være allierte til å bli rivaler og så fiender, men han sier også at selv om det kanskje er litt uvanlig er det ikke umulig. Han setter fokus på Campania som et veldig ettertraktet området for begge parter, som en mulig grunn for fiendtlighetene.³⁵ Den andre siden av denne diskusjonen kommer fra Kurt A. Raaflaub. Han sier ikke så mye om den første samnittiske krig annet enn at han hopper rett til den andre samnittiske krigen fordi han så på mesteparten av den første som oppdiktet. Han nevner ikke grunnene sine for dette syne men det er mulig at det er på grunn av det vi allerede nevnte ovenfor.³⁶ Selv om enkelte tenkte som Raaflaub kan det se ut til at det er relativt vidt godtatt at den første samnittiske krig faktisk fant sted, med tanke på at andre sekundærilder som «The Cambridge Companion to the Roman Republic»³⁷ og «The world of Rome», som vi støtter oss på har den med i undersøkelsene sine av Romerriket i denne perioden. En annen undesøkelse som også er enig med at denne krigen fant sted er forfatteren av «Rome's Rise to Dominance, 366-300 B.C.» Gary Forsythe. Som andre historikere går han ikke grundig gjennom det faktum at den fant sted men heller anerkjenner at den var en viktig del av romersk historie.³⁸

Det var flere slike uenigheter mellom historikere og man kunne sikkert skrevet en egen oppgave på dette alene, men et annet slik eksempel er hvordan de så på Romas styrke rett etter utkastelsen av den siste kongen. Cornell mener her som nevnt tidligere i oppgaven at Roma var en sterk bystat allerede før den ble en republikk og viser til at Roma faktisk ble en del svakere rett etter opprettelsen av republikken, selv om dette endret seg relativt fort. En annen forfatter som også er nevnt, Alföldi, mente noe ganske annerledes, nemlig at Roma hadde vært svake under konge tiden, til og med erobret av etruskerne. Han mente dette var grunnen til at Roma var svake rett etter kongenes tid, fordi de hadde vært svake under den også. Dette viser to vidt forskjellige syn på hvordan Romas tidlige historie utartet seg.

Det er også uenigheter rundt hvordan Roma drev ekspansjonen sin. Var de aktivt imperialistiske. Dro de ut i søken etter områder å erobre og motstandere å nedkjempe

³⁴ Cornell, «The conquest of Italy», 380-381

³⁵ Ibid 359 -360

³⁶ Raaflaub, «Between Myth and history: Rome's Rise from Village to Empire (the Eight Century to 264)», 142.

³⁷ Oakley, «The early Republic», 24

³⁸ Forsythe, Gary «A Critical History of Early Rome»

https://www.jstor.org/stable/pdf/10.1525/j.ctt1ppxrv.16.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_SYC-5152%252Ftest (publisert av University of California Press. 2005) (hentet 20.04.20) s. 14 - 15

eller var det mer det som er blitt kalt for passiv imperialisme. Med dette mener vi en type imperialisme der de bare tar over områder for å beskytte egne interesser eller beskytte sine egne grenser mot angrep. John R. Patterson som er forfatteren av blant annet kapittel 28 i «A Companion to the Roman Republic» ser ut til å mene at det var en viss passivitet over ekspansjonen til Romerriket. Som han selv sier pleide romerne som regel å respondere på trusler av deres interessesfære og det var en av tingene som dyttet ekspansjonen videre. Likevel viser han også til det faktum at indre faktorer som aristokratiet også prøvde å fremme mer aktiv imperialisme for å skaffe ære og verdisaker til dem selv og Roma.³⁹ En annen side av dette viser seg i kapittel 8 i «Cambridge Ancient Historie» av Cornell, som ikke direkte snakker om imperialisme men som viser til hvor aktivt Roma går inn for å utvide territoriet sitt av flere ulike grunner. En av disse grunnene er presset innenfra blant aristokratiet som på denne tiden begynte å skjønne verdien av ekspansjon og erobring, noe han diskuterer i kapittel 7.⁴⁰

Drøfting av viktige faktorer for ekspansjonen.

Det var mange faktorer som var med på å fremme ekspansjonen og erobringen som Roma tok for seg i den tidlige republikkens tid i Italia. Ikke alle er like viktige og i denne delen skal vi se på noen av de faktorene som vi og andre historikere anser som sentrale.

Aristokratiet

Aristokratiets framturen, som ble kalt for *nobilitas* på latin var en fusjon av de rikeste og mektigste patrisierne og det samme fra plebeierforsamlingen, skapte store forandringer i det indre politiske systemet i Roma. Disse endringene var blant annet at folket som tidligere var sett på som plebeiere kunne oppnå de høyeste politiske stillingene i Roma, konsul, noe de ikke hadde fått lov til før på grunn av patrisierne eksklusive rett på disse stillingene. Når disse eksklusive rettighetene falt bort endret dette den politiske verden i Roma i stor grad. Det som tidligere hadde vært embeter fordelt mellom patrisierne ut ifra prestisje dem imellom var nå tilgjengelig for et stort antall flere borgere. Selv om dette fortsatt for det meste var de rike, var det nå ikke bare de rike fra patrisierne sin side. Dette skapte en konkurranse dem imellom som ikke hadde vært til stedet før. For å bli valgt inn i disse stillingene ble det kjempet om ære og rikdommer, som de da senere kunne utdele til Romas folk for støtte når embeter som konsul skulle velges. Dermed fant mange blant det nye aristokratiet ut at en av de beste måtene å skaffe seg både ære og rikdom på var aktiv krigføring mot andre stater i Italia. Dette ble dermed en stor faktor for ny ekspansjon og erobring blant den politiske eliten for å skaffe tillit og ære blant folket i tillegg til skatter som kunne betale for relativt dyre kampanjer for ettertraktete politiske embeter.⁴¹

Militærreform

En annen veldig sentral faktor var det romerske militæret. Som vi alle vet er det veldig vanskelig å føre krig uten tilgang på en hær å føre den med. Det er like vanskelig å drive ekspansjon og erobring uten krigføring. Derfor er det naturlig at dette er en sentral del av hvordan og hvorfor erobringen og ekspansjonen kunne foregå. En ting som er viktig å se på her er da militærreformen som skjedde under den tidlige republikkens tid. Romerne hadde i tidlige tid blitt sterkt påvirket av hoplitt krigføringen som ble anvendt i Hellas. Her brukte de hærer med hoplittkrigere som ofte var frie jordeiende borgere som

³⁹ Patterson, «Rome and Italy» 606-608

⁴⁰ Cornell, «The recovery of Rome» og Cornell, «The conquest of Italy», 334 - 368

⁴¹Cornell, «The recovery of Rome», 334 -350

hadde råd til godt utstyr og det å legge av tid til krigføring. Denne typen krigføring besto av solide hoplittfalankser som ikke var særlig fleksible til krigføring i vanskelig terreng. Romerne erstattet disse falanksene med et mer fleksibelt system med flere forskjellige enheter med færre krigere per enhet noe som hjalp dem veldig med tanke på krigføring. Dette systemet ble kalt for manipelen og erstattet de klassiske hoplittfalanksene. Grunnen til at denne endringen fra det greske systemet var så viktig var at på grunn av terrenget romerne kjempet i, som ofte var fjell og daler, noe som grekerne for så vidt ikke gjorde mye av i Hellas, var det essensielt for dem å kunne tilpasse seg enhver hindring fort. Ved å dele opp styrkene sine i mindre enheter som så formet seg til en legion kunne de romerske hærførerne mye enklere utkjempe kriger i vanskelig terreng. Det nye systemet ga rom for flere og hurtigere manøvreringsmuligheter og bevegelser, men dette endte også med å kreve mer formel trening.⁴² Dette systemet skulle vise seg å være det som gjorde mange framtidige romerske seiere mulig.⁴³ Det romerske systemet var bygget opp av 5 såkalte *classes*. Det var mye uenighet blant primærkilder som Livius og Polybios om akkurat hvordan disse klassene ble delt opp men de var relativt enige om at den første klassen var de tyngst pansrede krigeren, 2 og 3 var litt lettere, mens 4 og 5 var det lettest pansrede krigerne i hæren. *Centuriae* er ordet som ble brukt for en enhet i hæren. Det er mye usikkerhet over hvor mange menn en slik enhet kunne inneholde, men det er blitt antatt til rundt 100 mann per. I klasse 1 var det altså 80 slike enheter, mens i klasse 2, 3 og 4 var det 20 enheter. I klasse 5 var det 30 slike enheter. Selv om vi nå har sagt at de bare var 5 klasser var det faktisk 7. Disse var nemlig litt spesielle. Den ene klassen besto av de aller rikeste som ble kalt *equites* og disse var som oftest krigere til hest. Den andre klassen ble kalt *infra classem* som betydde «de under klassene» som besto av de fattigste.⁴⁴

Militærrekrutering

En annen viktig del av militæret, som igjen var like viktig for at ekspansjonen skulle fortsette var Romas evne til å skaffe nok krigere til å drive en slik konstant krig på mange fronter som de gjorde utover på 300-tallet f.v.t. Et viktig grunnlag for Romas rekruterings muligheter ble lagt ved hjelp av det romerske samveldet. Her dro de på styrker fra stater og områder av alle slag. Noen hadde full borgerrett, andre var borgere men hadde ikke stemmerett, noen var latinske kolonier eller allierte, men alle hadde en ting til felles. Det var nemlig obligatorisk for alle disse forskjellige områdene, styrt på mange forskjellige måter å kompensere Roma med krigere når de trengte det. Dette var rett og slett hvordan enkelte av de underlagte områdene var organisert i forhold til Roma. Enkelte som det nevnte *municipium* var romerske borgere og hadde derfor som plikt å stå til tjeneste for den romerske hæren. Andre områder hadde mer eller mindre fri vilje, med egne lover men de måtte betale en tributt, som da ofte besto av verdisaker eller soldater til hæren. Den store mengden krigere Roma kunne trekke til seg var noe ingen stater i Italia kunne sammenligne seg med. Dette gjorde ekspansjonen enklere enn den kunne ha vært siden hver gang Roma gikk på et tap kunne de relativt enkelt skaffe seg nye krigere for å gjenoppbygge hæren sin og prøve igjen, noe vi ser de også gjorde flere ganger i løpet av historien.⁴⁵

⁴² Ødegård, Knut. «Krig og folkelig politikk i republikkens Roma», 129-130.

https://digitalt.uib.no/bitstream/handle/1956.2/3013/Krig%20og%20folkelig%20politikk_%C3%98degard.pdf?sequence=1 (Hentet 17.05.20)

⁴³ Raaflaub, «Between Myth and history: Rome's Rise from Village to Empire (the Eight Century to 264)», 142

⁴⁴ Erdkamp, «Army and Society», 280 - 281

⁴⁵ Cornell, «The conquest of Italy», 384-385

Kolonier

Kolonier var i likhet med opprettelsen av *municipia* en viktig del av ekspansjonen men de fungerte på en relativt annerledes måte. I motsetning til *municipia* var kolonier som oftest ubebodde områder eller områder der det ikke fantes allerede etablert bystruktur. Romerne etablerte to forskjellige typer kolonier. De var enten romerske borgerkolonier eller latinske kolonier. De romerske koloniene var som oftest mye mindre enn de latinske og en grunn til at disse var viktige for ekspansjonen, annet enn å flytte romere ut til flere steder av Italia, var at disse i hovedsak ble opprettet for å forsvare området den ble opprettet i. Dette kunne være viktige handelsruter eller kolonien kunne virke som en slags kystvakt. Disse ble altså opprettet som en slags forsvarsposter rundt om på den italienske halvøya. Nå skal det sies at de latinske koloniene også kunne fungere på denne måten, men det skjedde mye oftere at disse ble lagt til områder med potensialet for store økonomiske fordeler, som handel og jordbruk. Som vi kan se var det derfor veldig gunstig å opprette slike kolonier rundt om i Italia. Et annet viktig men utilsiktet resultat av koloniene var den gradvise assimileringen av flere av folkeslagene i Italia og deres endring til å bli et mer romersk folk. Dette gjorde det da også lettere å holde imperiet samlet senere fordi flere av samfunnene i Italia følte et sterkt bånd til den romerske stat.⁴⁶

Veibygging

Veibygging var også en viktig faktor for ekspansjonen i Italia. Disse var ikke bare viktig for transport av soldater men også for å gjøre de landlige handelsrutene mer effektive og enkle å bruke. Disse veiene som den nevnt i redegjørelsen var med på å binde sammen samfunn som tidligere hadde vært relativt avgrenset fra hverandre. Veiene gjorde det lettere for både kolonier og andre byer og områder å drive handel seg imellom, noe som både var med på å styrke bånd mellom forskjellige byer og øke den økonomiske gevinsten. Selv om dette er en viktig faktor for ekspansjonen kan den virke som en mer bindende faktor, en faktor som gjør andre faktorer enklere og mer effektive. Dette bidrar dermed til å fremme den romerske ekspansjonen.⁴⁷

Imperialisme og allianser

Vi har allerede snakket om en side som presset ekspansjonen i Italia framover innenfra, men vi kan også nevne muligheten for passiv imperialisme som en mulig faktor for ekspansjonen. Vi har allerede snakket litt om hvordan denne passive imperialismen fungerte. De gikk til angrep når de følte at deres interesser eller statens sikkerhet og grenser var truet. Den andre siden av dette er jo det vi kom innpå tidligere at mange høytstående politiske personligheter i Roma hadde mye å vinne på imperialisme ved videre ekspansjon når det gjaldt både ære og rikdom, men vi skal ikke gjenta oss for mye her. Likevel er det viktig å nevne dem som mulige viktige faktorer i ekspansjonen.

Det siste vi skal se på i denne seksjonen er hvordan Roma forholdt seg til allianser og hvordan dette til tider påvirket deres ekspansjon. Romerne inngikk mange forskjellige allianser med mange forskjellige områder. En av de første vi får høre om er alliansen deres med latiner ligaen. Denne ble brutt når romerne kastet ut kongen sin, for så å bli gjenopprettet etter at romerne slo latinerne i en krig som vi har vært innom i

⁴⁶ Yeo, «The Founding and Function of Roman Colonies», 105 – 106

https://www.jstor.org/stable/pdf/4344123.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search%252Fcontrol&refreqid=excelsior%3A8d9e908fcd6537d99b371d716ad435c1 (hentet 17.05.20)

⁴⁷Cornell, «The conquest of Italy», 404

redegjørelsen av perioden. Dette var da en allianse der latinerne var underordnet Roma. Det var som regel sånn de aller fleste av romernes allianser var. De inngikk som oftest allianser med områder og byer de allerede hadde slått i krig eller områder som hadde underlagt seg romernes styre frivillig. Noen sånne allianser var for eksempel med Tibur og Praeneste som hadde status som uavhengige allierte, men som likevel måtte gi fra seg noe av territoriet deres til Roma.⁴⁸ Allianser med andre byer og områder var likevel aldri et hinder for deres ekspansjon, noe som viser seg blant annet når vi ser på de mange alliansene de hadde med samnittene gjennom tidene. Når muligheten bydde seg for videre ekspansjon selv inn i områder som Campania, som samnittene så på som sin interessesfære, brøt romerne likeså greit den alliansen. Dette endte som vi vet i flere kriger mot samnittene og dette var ikke det eneste tilfellet romerne handlet på denne måten. Det kan se ut til at romerne inngikk allianser så langt det var til fordel for dem. Så fort disse ikke lenger var gunstige brøt de dem.

Konklusjon

I denne oppgaven lå fokuset på Romas ekspansjon og erobring av Italia. Det var mye vi måtte undersøke for å komme fram til hvordan denne ekspansjonen og erobringen foregikk. Flere faktorer var viktige for dette, som ble nevnt i innledningen og undersøkte mot slutten av oppgaven. Dette var for eksempel de indre politiske utviklingene som aristokratiets fremtreden og militærreform som ble sett på som viktige faktorer i Romas ekspansjon på denne tiden. Videre la vi mye vekt på å diskutere primærkilder og sekundærkilder som ble brukt. Spesielt fokus la vi på hvor forsiktige man måtte være ved bruken av akkurat disse primærkildene med tanke på hvor usikre de er i forhold til troverdighet. Grunnen til dette var blant annet annalistiske tendenser til å forandre på historien fordi det satte Roma i et bedre lys. Det var også store mangler selv hos primærkildenes kilder, noe som gjorde at de ofte skapte historiske begivenheter der det var store mangler i kildene deres. Enkelte ganger misforsto de også sine egne kilder. Vi kom til slutt fram til at de to sikreste som vi skulle støtte oss på i denne oppgaven var Livius, som også har den mest komplette historien av den tidlige republikkens tid, og Polybios. En ting som vi anså som viktig for oppgaven var en ordentlig redegjørelse av perioden vi skulle fokusere på, noe vi gjorde. Her så vi på mange historiske begivenheter fra slutten av kongenes tid i Roma til ankomsten og nedkjempelsen av Kong Pyrrhos. Vi fokuserte spesielt på den etruskiske byen Veii og deres rivalisering mot Roma, noe som endte i at Roma ødela byen og gjorde krav på menneskene og området der. Vi var også innom latineraligaen som en viktig motstander mot tidlig romersk ekspansjon. Det ble sett på flere forskjellige kriger mot flere motstandere som Roma kjempet mot i årenes løp, men en av de viktigste som vi fokuserte en del på var samnittene, som var en gruppe stammer slått sammen i en allianse seg imellom. Disse skapte store problemer for romerne og det skulle hele tre kriger til før Roma endelig kunne legge dem under seg. Til tider var disse to statene allierte men dette varte som regel ikke lenge. Selv om Roma hadde slått samnittene i en endelig krig, viste de fortsatt lyst til opprør, noe de prøvde seg på flere ganger. En av de siste gangene de prøvde på dette var når romerne ble opptatt med å bekjempe Kong Pyrrhos som var kommet til Italia etter ønske om hjelp fra en av de greske bystatene i sørlige Italia, Tarentum. Denne byen hadde bedt om hjelp fordi den følte seg truet av Romerne etter å ha ødelagt romerske skip som hadde lagt i havn i Tarentum. Grunnen til dette angrepet var at de ikke trodde de romerske skipene bare var på besøk i havnen. De trodde heller at det var begynnelsen på et forsøk på å styre deres by også, som Roma hadde gjort med så mange andre. Dette endte til slutt i

⁴⁸ Cornell, «The conquest of Italy», 364- 368

krig mellom byene og Roma kom som vanlig ut som seierherre, selv om det hadde vært med store vanskeligheter i form av tap mot blant annet Kong Pyrrhos. Likevel ble også han nedkjempet og etter å ha ryddet opp opprørerne som hadde startet i enkelte byer mens Roma hadde håndtert andre problemer, hadde romerne endelig herredømme over hele den italienske halvøya.

Etter redegjørelsen av perioden så vi på uenigheter blant forskjellige forskere og historikere i forhold til hendelser som var omstridt. Noen mente at hendelser som den første samnittiske krigen ikke fant sted mens andre mente at den gjorde det. Etter å ha sammenlignet flere sekundærkilder kunne det se ut som det var større begrunnelse for at denne krigen faktisk fant sted sånn som Livius beskriver. Andre ting vi så på her var uenigheten over Romas styrke under konge tiden i forhold til tiden rett etter utkastelsen av den siste kongen og hvilke imperialistiske tendenser det var blant romerne. Var de passive eller aggressive? Vi ser ut til å ha kommet fram til at de var begge. I enkelte tilfeller drev de passiv imperialisme og andre ganger var den veldig aggressiv.

Det siste vi gjorde var å diskutere noen sentrale årsaker til Romas ekspansjon. Her så vi på aristokratiets framturen og hvilke politiske påvirkninger innenfra som førte til ekspansjon. Vi undersøkte også en militærreform som hadde stor innvirkning på den romerske krigføringen og som viste seg å være viktig for fremtidige romerske seiere. Dette var overgangen fra en gresk form for krigføring til en annen form. Denne formen var en modifisert gresk form som skulle gi mer fleksibilitet til den romerske hæren i vanskelig terreng som for eksempel i fjellene. I tillegg til militærreformen så vi på hvordan Roma klarte å rekruttere store mengder krigere på kort tid uten spesielt store problemer. Vi var også innom hvordan romerne brukte koloniene de etablerte og hva flere av dem ble brukt til samt viste så vidt til hvordan veibygging kunne binde flere av de nevnte faktorene sammen og dermed gjøre dem enklere og mer effektive. Til slutt så vi på hvordan romerne forholdt seg til allianser. Det viste seg at de bare forholdt seg til dem i den grad det var gunstig for romerne selv. Etter alt dette konkluderer vi med at det var mange faktorer som spilte en viktig rolle for hvorfor og hvordan den romerske ekspansjonen og erobringen i Italia foregikk. Vi har diskutert noen av de vi synes er viktigst som militærreform og den indre politiske situasjonen. I tillegg er det viktig å ikke glemme ytre faktorer som press fra andre byer, interessesfære og handelsmuligheter. Etter disse undersøkelsene mener vi at som antatt i innledningen var militærreform og den indre politiske situasjonen med aristokratiets framturen de viktigste faktorene for den romerske ekspansjonen i Italia. Vi er usikre når det gjelder hvilket bidrag denne undersøkelsen av den tidlige republikkens ekspansjon i Italia har gitt til faget, annet enn at det kan være et godt springbrett til å undersøke tingene vi har diskutert enda nøyere i fremtiden. Er det en ting man kan ta fra dette er det at Romerriket, spesielt den tidlige republikk er et avansert tema som det tar tid å sette seg inn i og som det i tillegg er sparsomt med kilder man kan støtte seg på. Det viser likevel at det er en periode det er viktig vi ikke glemmer, fordi den satt opp alt det Roma skulle komme til å bli i fremtiden.

Litteraturliste:

Cornell, J. Tim. «Rome and Latium to 390 B.C.». I *The Cambridge Ancient History 7 part 2: The rise of Rome to 220 B.C.* redigert av F.W Walbank, A.E. Astin, M.W. Frederiksen, R.M. Ogilvie, A. Drummond, 243-308. Cambridge: Cambridge University Press: 1989

Cornell, J. Tim. «The conquest of Italy». I *The Cambridge Ancient History 7 part 2: The rise of Rome to 220 B.C.* redigert av F.W Walbank, A.E. Astin, M.W. Frederiksen, R.M. Ogilvie, A. Drummond, 351 - 419. Cambridge: Cambridge University Press: 1989

Cornell, J. Tim. «The recovery of Rome». I *The Cambridge Ancient History 7 part 2: The rise of Rome to 220 B.C.* redigert av F.W Walbank, A.E. Astin, M.W. Frederiksen, R.M. Ogilvie, A. Drummond, 309-350. Cambridge: Cambridge University Press: 1989

Erdkamp, Paul. «Army and Society» I *A Companion to the Roman Republic*, redigert av Nathan Rosenstein og Robert Morstein-Marx, 278 – 296. Oxford: Blackwell Publishing, 2006

Forsythe, Gary «A Critical History of Early Rome»

https://www.jstor.org/stable/pdf/10.1525/j.ctt1ppxrv.16.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_SYC-5152%252Ftest (publisert av University of California Press. 2005) (hentet 20.04.20)

Franke, «Pyrrhus». I *The Cambridge Ancient History 7 part 2: The rise of Rome to 220 B.C.* redigert av F.W Walbank, A.E. Astin, M.W. Frederiksen, R.M. Ogilvie, A. Drummond, 456 - 485. Cambridge: Cambridge University Press: 1989

Glaz, Marcel. Voisin, Jean-Louis. Bohec, Yann. Nevill, Antonia. Cherry, David. Kyle, Donald og Manolaraki, Eleni. *A history of Rome*. Oxford: Blackwell, 1996.

Livius <https://www.gutenberg.org/files/19725/19725-h/19725-h.htm> (hentet 20.04.20)

Oakley P. Stephen. «The early Republic». I *The Cambridge Companion to the Roman Republic*, redigert av Harriet I. Flower, 15 – 30. Cambridge: Cambridge University Press, 2004

Ogilvie og Drummond, «The sources of early Roman history». I *The Cambridge Ancient History 7 part 2: The rise of Rome to 220 B.C.* redigert av F.W Walbank, A.E. Astin, M.W. Frederiksen, R.M. Ogilvie, A. Drummond, 1 - 29. Cambridge: Cambridge University Press: 1989

Patterson, R. John. «Rome and Italy» I *A Companion to the Roman Republic*, redigert av Nathan Rosenstein og Robert Morstein-Marx, 606 - 624. Oxford: Blackwell Publishing, 2006

Polybios <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Plb.+toc&redirect=true> (hentet 20.04.20)

Raaflaub, A. Kurt «Between Myth and history: Rome's Rise from Village to Empire (the Eight Century to 264)» I *A Companion to the Roman Republic*, redigert av Nathan Rosenstein og Robert Morstein-Marx, 125 - 146. Oxford: Blackwell Publishing, 2006

Ravnå, Per-Bjarne. *Gresk og Romersk politisk historie*. Oslo: Cappelen, 2006.

Yeo, Cedric A. «The Founding and Function of Roman Colonies.» *The Classical World* 52, no. 4 (1959): 104-130.

https://www.jstor.org/stable/pdf/4344123.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search%252Fcontrol&refreqid=excelsior%3A8d9e908fcd6537d99b371d716ad435c1 (hentet 17.05.20)

Ødegård, Knut. «Krig og folkelig politikk i republikkens Roma», 129-130.

<https://digitalt.uib.no/bitstream/handle/1956.2/3013/Krig%20og%20folkelig%20politikk%20%C3%98degard.pdf?sequence=1> (Hentet 17.05.20)

